

Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Vplyv zmeny klímy na regióny: hodnotenie Európskej zelenej dohody

(2021/C 37/07)

Spravodajca:	Andries GRUFFROY (BE/EA), poslanec Flámskeho parlamentu
Referenčný dokument:	žiadosť predsedníctva Rady EÚ, článok 41 písm. b) bod i)

POLITICKÉ ODPORÚČANIA

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV,

Príprava vykonávania zelenej dohody na všetkých úrovniach ako kľúčového nástroja na zelenú obnovu smerom ku klimaticky neutrálnej Európe

1. poukazuje na to, že podľa odhadov UNDP viac ako 70 % opatrení na zmiernenie zmeny klímy a až 90 % opatrení na adaptáciu na zmenu klímy vykonávajú miestne a regionálne samosprávy, ktoré zároveň vykonávajú 70 % všetkých právnych predpisov EÚ, čo predstavuje jednu tretinu verejných výdavkov a dve tretiny verejných investícií. Cieľ dosiahnuť klimatickú neutralitu do roku 2050, ako aj zvýšiť územnú odolnosť sa preto musí plniť v spolupráci s miestnymi a regionálnymi samosprávami a s ich podporou;
2. zdôrazňuje, že zelená dohoda je kľúčovým nástrojom EÚ na realizáciu cieľov Parížskej dohody, úplné vykonávanie Agendy 2030 OSN a cieľov udržateľného rozvoja a mala by byť ambicióznym príspevkom EÚ k politickému rámcu pre medzinárodnú ochranu biodiverzity na obdobie po roku 2020 ⁽¹⁾; zdôrazňuje význam prijatia obnovených cieľov do roku 2030 zameraných na udržanie zvyšovania globálnej teploty výrazne pod úrovňou 2 °C v porovnaní s hodnotami predindustriálneho obdobia a vynaloženie úsilia na obmedzenie zvýšenia teploty na 1,5 stupňa Celzia, ako sa uvádza v Parížskej dohode; zdôrazňuje, že ciele, ktoré sa majú dosiahnuť, by mali zohľadňovať výsadu každého členského štátu určiť svoj energetický mix na základe svojich osobitostí a kontextu a v súlade so zásadou technologickej neutrality; pripomína, že zmena klímy vplýva na všetky európske regióny a že jej ďalekosiahle následky na zdravie, životné prostredie, ako aj hospodárstvo, ktoré sa medzi jednotlivými regiónmi môžu líšiť, si vyžadujú naliehavé opatrenia a transformatívne úsilie v snahe zmeniť výzvy na príležitosti;
3. zdôrazňuje, že zelená dohoda ponúka príležitosti na podporu udržateľných, zdrojovo efektívnych a inovatívnych riešení pre udržateľný rozvoj na miestnej a regionálnej úrovni, ktoré nesmieme premeškať. Môže pomôcť zabezpečiť udržateľnejšie, konkurencieschopnejšie a odolnejšie hospodárstvo v Európe a poskytnúť inšpiráciu, vedúce postavenie a globálny model na dosiahnutie klimatickej neutrality a zelenej obnovy;
4. sa domnieva, že v záujme zabezpečenia úspešného vykonávania zelenej dohody sa musí vyvíjať úsilie v súlade s prístupom zdola nahor, ktoré musí byť spravodlivo rozdelené medzi všetky územia EÚ podľa zásady subsidiarity a proporcionality, pričom sa musí umožniť potrebná flexibilita na zabezpečenie jeho nákladovej efektívnosti;
5. poukazuje na to, že kríza spôsobená ochorením COVID-19 preukázala zraniteľnosť našich spoločností a potrebu zvýšiť ich odolnosť voči hospodárskym, sociálnym a environmentálnym otrasom; opätovne potvrdzuje ústrednú úlohu nového nástroja obnovy Next Generation EU pri podpore obnovy EÚ a zároveň príprave na zelenšiu a spravodlivú transformáciu a udržateľnejšiu budúcnosť;
6. vyzýva, aby sa uznala úloha viacúrovňového riadenia, pokiaľ ide o účinné prepojenie cieľov zelenej dohody so zelenou obnovou pre Európu; zdôrazňuje, že široké spektrum tém, ktoré zelená dohoda zahŕňa, poskytuje vhodný základ pre integráciu nových a existujúcich plánov do všetkých odvetví, na navrhovanie a presadzovanie opatrení, ktoré môžu zhodnotiť potreby a pridanú hodnotu miestneho kontextu a doplniť úsilie na vnútroštátnej úrovni v súlade so zásadou subsidiarity;

⁽¹⁾ Biologicky rozmanité mestá a regióny po roku 2020 v kontexte 15. konferencie zmluvných strán Dohovoru OSN o biologickej diverzite a budúcej stratégii EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030 (COR-2020-00539) (Ú. v. EÚ C 440, 18.12.2020, s. 20).

7. zdôrazňuje, že národné plány podpory obnovy a odolnosti sú príležitosťou na využívanie viacúrovňového riadenia, ktorú nemožno premeškať. Tieto opatrenia sa musia opierať o vhodné regulačné rámce a zdroje, a to plným zapojením miestnych a regionálnych samospráv do vypracovania a vykonávania plánov, pričom im bude umožnený priamy prístup k finančným prostriedkom EÚ;

8. pripomína analýzu Európskej environmentálnej agentúry (EEA), podľa ktorej je nedostatočné vykonávanie právnych predpisov EÚ v oblasti životného prostredia najčastejšie dôsledkom neúčinnnej koordinácie medzi miestnymi, regionálnymi a národnými orgánmi, ktorú ešte zhoršujú chýbajúce administratívne kapacity a nedostatočné financovanie, chýbajúce znalosti a údaje, chýbajúce mechanizmy na zabezpečenie súladu a nedostatočná integrácia politiky; vyzýva preto na systematické posilňovanie vertikálnej integrácie s cieľom napraviť nedostatočné ambície, zosúladiť harmonogramy vykonávania a priority pre investície, obmedziť duplicitu opatrení, protichodné alebo nesúvislé procesy, ako aj odstrániť nedostatky v existujúcich politikách a právnych predpisoch⁽²⁾;

9. zdôrazňuje, že hoci sa v nariadení o riadení energetickej únie dôrazne podporuje nepretržitý dialóg medzi členskými štátmi a miestnymi a regionálnymi samosprávami, zo skúseností, napríklad s národnými energetickými a klimatickými plánmi (NEKP), vyplynulo, že môže byť náročné dosiahnuť štruktúrované zapojenie a konzultačný proces na všetkých úrovniach verejnej správy⁽³⁾; nazdáva sa, že tento viacúrovňový dialóg v oblasti klímy a energetiky by sa mal ďalej podporovať a mal by sa rozšíriť na všetky oblasti zelenej dohody, aby sa zaručila úroveň súdržnosti potrebná na primerané využitie zdrojov, záväzkov a plánov; v nadväznosti na príklad viacúrovňových dialógov v oblasti klímy a energetiky opakovane zdôrazňuje svoju pripravenosť vytvoriť stálu platformu pre viacúrovňový dialóg o zelenej dohode; zdôrazňuje, že zavedenie prístupu zdola nahor a povinných konzultácií s miestnymi a regionálnymi samosprávami by sa malo zaručiť pri vypracúvaní národných plánov podpory obnovy a odolnosti s cieľom zabezpečiť koordinované a účinné uplatňovanie politik zelenej dohody⁽⁴⁾; žiada Európsku komisiu, aby nadviazala na skúsenosti s vykonávaním získané aj prostredníctvom siete regionálnych centier VR;

10. zdôrazňuje, že strategický príspevok miestnych a regionálnych samospráv je dôležitý na to, aby sa uplatňovala zásada „neškodiť“ a aby sa zelená dohoda stala hnacou silou pri tvorbe udržateľných a spravodlivých pracovných miest v súlade s miestnymi a regionálnymi potrebami; víta návrh novej Lipskej charty, v ktorom sa zdôrazňuje transformačná sila miestnych a regionálnych samospráv a zároveň sa naliehavo vyzýva na zavádzanie integrovaných procesov mestského plánovania koordinovaných prostredníctvom integrovaných, miestnych, viacúrovňových a participatívnych prístupov, ako sú integrované územné investície; vyzýva Európsku komisiu, aby prejavila väčšie odhodlanie, pokiaľ ide o Urbánnu agendu pre EÚ, a začlenila ju do zelenej dohody a iniciatív v digitálnej oblasti⁽⁵⁾;

11. zdôrazňuje, že miestne a regionálne samosprávy majú najlepšie predpoklady na zapojenie svojich komunít, prilákanie súkromných investorov a vykonávanie ambiciózných a včasných opatrení, pričom konajú nielen ako správcovia, ale aj ako poskytovatelia služieb. Môžu prijať holistické miestne zelené dohody a zohľadniť pritom rôzne miestne hospodárske, sociálne, zemepisné a environmentálne podmienky;

12. vyzýva Európsku komisiu a členské štáty, aby umožnili miestnym a regionálnym samosprávam stať sa kľúčovými partnermi na ceste EÚ ku klimatickej neutralite, a podporili miestny a regionálny záväzok vypracovať miestne zelené dohody, ako sa uvádza napríklad v Manheimskom vyhlásení, a vykonávať lokálne orientované zmluvy o klíme a klimatické pakt⁽⁶⁾ navrhnuté v spolupráci s občanmi a kľúčovými zainteresovanými stranami vrátane podnikov, priemyslu a výskumného a inovačného sektora;

13. navrhuje spolupracovať s Európskou komisiou pri spustení európskeho regionálneho prehľadu s jasnými, cieleňými a pre používateľa jednoduchými ukazovateľmi na meranie a monitorovanie vplyvu zelenej dohody na úrovni regiónov (NUTS 2) v koordinácii so systémom monitorovania stanoveným v 8. environmentálnom akčnom programe. Keďže regióny EÚ majú veľmi odlišné východiskové pozície a trajektórie ďalšieho vývoja, takýto prehľad by umožnil poskytnúť informácie o pokroku vo vykonávaní zelenej dohody, identifikovať možné prekážky, navrhnúť riešenia pre zaostávajúce

⁽²⁾ Príprava 8. environmentálneho akčného programu (EAP) (COR2018-01672) (Ú. v. EÚ C 168, 16.5.2019, s. 27).

⁽³⁾ Celoúijné posúdenie národných energetických a klimatických plánov.

⁽⁴⁾ Vykonávanie balíka opatrení v oblasti čistej energie: NECP ako nástroj prístupu miestneho a územného riadenia k otázke klímy a aktívnej a pasívnej energie (COR-2019-00618) (Ú. v. EÚ C 39, 5.2.2020, s. 33).

⁽⁵⁾ Obnovenie Charty z Lipska o trvalej udržateľnosti európskych miest (COR-2019-04829) (Ú. v. EÚ C 440, 18.12.2020, s. 119).

⁽⁶⁾ Európsky klimatický pakt (COR-2020-01360) (Ú. v. EÚ C 440, 18.12.2020, s. 99).

územia a vymieňať si najlepšie postupy od regiónov, ktoré sú v tomto procese na čele. Spoločné výskumné centrum a relevantné agentúry a inštitúcie, ako je Európska environmentálna agentúra, by mohli poskytnúť Európskej komisii a Európskemu výboru regiónov metodickú podporu na vypracovanie takeého prehľadu;

14. víta návrh Komisie na vytvorenie Európskeho klimatického paktu zameraného na zapojenie občanov a ich komúnit do navrhovania konkrétnych miestnych opatrení v oblasti klímy a životného prostredia; zdôrazňuje, že miestne a regionálne samosprávy sú pripravené spolupracovať s inštitúciami EÚ, členskými štátmi a všetkými príslušnými zainteresovanými stranami v rámci klimatického paktu v snahe spoločne dosiahnuť ciele klimatickej neutrality a plniť ciele OSN v oblasti udržateľného rozvoja⁽⁷⁾; domnieva sa, že činnosti v oblasti budovania kapacít by mali byť prepojené s nástrojmi financovania, aby sa zabezpečilo, že plány a opatrenia navrhnuté mestami a regiónmi sa budú môcť realizovať;

Poskytovanie globálnych riešení vykonávaním zelenej dohody na miestnej a regionálnej úrovni

15. zdôrazňuje, že vďaka Európskej zelenej dohode sa podarí vytvoriť silnejšiu, harmonizovanejšiu, udržateľnejšiu a inkluzívnejšiu Európu len vtedy, ak zabezpečí horizontálne a vertikálne začlenenie na všetkých úrovniach verejnej správy a ak občania preberú zodpovednosť za energetickú transformáciu; vyzýva Komisiu a členské štáty, aby uznali úlohu miestnych a regionálnych samospráv ako svojich najbližších spojencov v tomto procese, a to nielen ako partnerov v oblasti vykonávania, ale aj prostredníctvom formulácie našich regulačných, fiškálnych a finančných rámcov na všetkých úrovniach v súlade so (skutočným) systémom viacúrovňového riadenia;

16. zdôrazňuje, že miestne a regionálne samosprávy majú privilegované postavenie, pretože priamo spolupracujú s ľuďmi, pričom vedú občanov k zmene správania smerom k udržateľnejším spôsobom spotreby, čo im umožňuje najst realizovateľné riešenia a fungovať ako živé laboratória pre nové myšlienky a poznatky⁽⁸⁾ a podporiť prijímanie ambiciózných, ale realistických cieľov tým, že ich začlenia do opatrení, služieb a priorít komunity, ktorú zastupujú; zdôrazňuje zodpovednosť miestnych a regionálnych samospráv za vykonávanie opatrení v oblasti klímy a potrebu posilniť poskytovanie informácií a vzdelávanie o klíme ako nástroj, ktorý je nevyhnutný na to, aby sa z občanov stali zodpovední a informovaní aktéri v rámci týchto snáh; vyzdvihuje skutočnosť, že zvýšenie cieľa na rok 2030 by nemalo mať odrádzajúci účinok, ale by skôr malo uľahčovať a umožňovať prijímanie účinných opatrení v oblasti klímy;

17. v súvislosti s prípravami na konferenciu COP26 vyzýva Komisiu, aby zdôraznila jasnú úlohu a prínos regionálne a miestne stanovených príspevkov v rámci revidovaných vnútroštátne stanovených príspevkov (NDC) EÚ podľa Parížskej dohody a všeobecnejšie, aby aktívne podporovala trvalé uznanie a priamu účasť nižších orgánov verejnej správy pri vykonávaní Parížskej dohody a v procesoch UNFCCC;

18. poukazuje na to, že miestne a regionálne samosprávy zohrávajú kľúčovú úlohu, pokiaľ ide o zlepšenie súladu s cieľmi udržateľného rozvoja, najmä s cieľmi 11 a 17; pripomína, že v správe o udržateľnom rozvoji v Európe za rok 2019⁽⁹⁾ sa za najväčšie výzvy pre EÚ pri dosahovaní cieľov udržateľného rozvoja označili oblasti klímy, biodiverzity, obehového hospodárstva a zblížovanie životnej úrovne v jednotlivých krajinách a regiónoch; dôrazne odporúča zabezpečiť harmonizovaný rámec; vyzýva Európsku komisiu, aby urobila potrebné kroky na preukázanie líderstva na európskej a globálnej úrovni pri vykonávaní cieľov udržateľného rozvoja;

19. zdôrazňuje význam nepretržitého zapojenia miestnych a regionálnych samospráv do všetkých krokov procesu plánovania podpory obnovy a odolnosti, ktorými sú: stanovenie priorít, navrhnutie plánov, pridelenie zdrojov a definovanie investícií; vyzýva európske inštitúcie, aby sa aj naďalej spoliehali na podporu a poznatky Výboru regiónov a pracovnej skupiny VR pre zelenú dohodu na miestnej úrovni s cieľom podporiť vykonávanie zelenej dohody a účinnej obnovy;

Spájanie a hľadanie synergií s cieľom urýchliť vykonávanie prostredníctvom systematických prístupov

20. naliehavo vyzýva Komisiu, aby venovala osobitnú pozornosť systému stanovovania cien emisií CO₂. Na uskutočnenie klimatickej transformácie sú potrebné nové investície do adaptačných a mitigačných opatrení, a to najmä v súkromnom sektore. Cena emisií CO₂ by sa mala stanoviť na predvídateľnej a primeranej úrovni, aby sa prilákali potrebné investície. Takýto systém by mal podnecovať energetické a iné spoločnosti k tomu, aby zohrávali významnú úlohu pri dosahovaní cieľov v oblasti klímy a pri vytváraní nových uhlíkovo neutrálnych riešení; zdôrazňuje, že na to, aby sa emisie

⁽⁷⁾ Európsky klimatický pakt (COR-2020-01360) (Ú. v. EÚ C 440, 18.12.2020, s. 99).

⁽⁸⁾ Príprava 8. environmentálneho akčného programu (EAP), COR2018-01672 (Ú. v. EÚ C 168, 16.5.2019, s. 27).

⁽⁹⁾ <https://www.sustainabledevelopment.report/>.

CO₂ stali transparentnou súčasťou hospodárskeho systému a aby sa podporil prechod na uhlíkovú neutralitu je potrebný účinnejší systém stanovovania cien CO₂ vrátane mechanizmu kompenzácie uhlíka na hraniciach. Tento systém by prispel k vytvoreniu nových rovnakých podmienok pre udržateľné opatrenia a bol by kľúčovým nástrojom na to, aby sa CO₂ stal transparentnou súčasťou transformácie na všetkých úrovniach a vo všetkých odvetviach; vyzýva EÚ, aby prevzala silnú globálnu vedúcu úlohu pri vývoji potrebného systému do roku 2030 a rokovaní so svojimi globálnymi obchodnými partnermi o podobných prvkoch;

21. podporuje požiadavku EP stanoviť čistý rozpočet EÚ-27 pre emisie skleníkových plynov na základe najnovších vedeckých výpočtov, ktoré použil IPCC, a ktorý by predstavoval spravodlivý podiel Únie na zostávajúcich celosvetových emisiách v súlade s cieľmi Parížskej dohody. Týmto rozpočtom by sa malo riadiť stanovenie trajektórie Únie smerom k nulovej bilancii emisií skleníkových plynov do roku 2050;

22. nazdáva sa, že miestne a regionálne samosprávy sú v prvej línii regionálny zelenej obnovy; zdôrazňuje, že miestne a regionálne samosprávy už začleňujú ciele udržateľného rozvoja do svojich miestnych plánov a regionálnych stratégií⁽¹⁰⁾, čo môže slúžiť ako základný východiskový bod pre nákladovo efektívne vykonávanie miestnych a regionálnych zelených dohôd spájajúcich viaceré odvetvové plány a stratégie a vypracovanie primeraných ukazovateľov na monitorovanie a hodnotenie vplyvu;

23. poukazuje na potrebu zefektívniť a prepojiť mnohé existujúce iniciatívy financované zo strany EÚ zamerané na miestnu úroveň, ktoré prispievajú k plneniu cieľov udržateľného rozvoja a Parížskej dohody, zameraním sa na jedno alebo viacero odvetví (ako sú Dohovor primátorov a starostov, dohoda Green City Accord, sieť európskych hlavných zelených miest, Európske inovačné partnerstvo zamerané na inteligentné mestá a obce, výzva 100 klimaticky neutrálnych miest a výzva Intelligent Cities Challenge, ako aj iné iniciatívy, ktoré EÚ nefinancuje priamo, ako je Under2 Coalition); vyzýva Európsku komisiu, aby vytvorila jasný prehľad oblastí pôsobnosti a charakteristík existujúcich iniciatív pre miestne a regionálne samosprávy financovaných zo strany EÚ a súvisiacich so zelenou dohodou, aby boli tieto samosprávy pri svojom rozhodovaní lepšie usmernené;

24. sa domnieva, že vykonávanie zelenej dohody si bude vyžadovať flexibilné a inovatívne riešenia a nové obchodné modely s cieľom transformovať miestnu a regionálnu infraštruktúru a ekosystémy služieb pre postuhlíkovú spoločnosť vrátane inteligentnej digitálnej technológie a zelenej a modrej infraštruktúry v snahe zlepšiť kvalitu našich verejných priestorov, podporiť adaptáciu na zmenu klímy, zlepšiť biodiverzitu a podporiť verejné zdravie a kvalitu života; víta stanovené priority, ale zdôrazňuje potrebu posilniť ich vzájomné prepojenie, posilniť diverzifikáciu výroby, nákladovú efektívnosť a uprednostniť tie, ktoré majú vyšší potenciál vytvárať pracovné miesta, aby zelená dohoda podporila oživenie hospodárstva vrátane:

- vlny obnovy súkromných a verejných budov, ako aj dekarbonizácie vykurovania a chladenia,
- čistej mobility a dopravy,
- obehového hospodárstva a potravinového a poľnohospodárskeho systému,
- biodiverzity a riadenia ekosystémov,
- riešení inšpirovaných prírodou a ekologizácie miest,
- ambície EÚ dosiahnuť nulové znečistenie,
- digitalizácie,
- politiky v oblasti zdravia a životného prostredia,
- politiky odolnosti, ktorá začleňuje politiky súdržnosti, rozvoja vidieka, zdravia a životného prostredia,
- podpory rýchlej a koherentnej transpozície balíka opatrení v oblasti čistej energie, ako aj rýchleho schválenia klimatického predpisu EÚ, ktorým sa právne predpisy EÚ v oblasti energetiky a klímy prispôbujú zvýšenému cieľu EÚ v oblasti ochrany klímy do roku 2030 v rámci snahy o dosiahnutie klimatickej neutrality do roku 2050,

⁽¹⁰⁾ Medzi príklady týchto stratégií patria mestá Malmö a Manheim a región Valónsko.

- prechodu na udržateľné modré hospodárstvo,
- udržateľnej a spravodlivej energetickej transformácie posilňujúcej priamu zodpovednosť občanov a prístup k bezpečnej a cenovo dostupnej energii pre všetkých;

25. zdôrazňuje, že zelená dohoda poskytuje príležitosť na systematickejší prístup k urýchleniu integrácie energetických systémov, prepojenia odvetví a realizácie inteligentnej integrácie a špecializácie odvetví, pričom sa zároveň posilní energetická bezpečnosť, bude sa chrániť zdravie a životné prostredie a podporí sa rast, inovácie a vedúce postavenie v celosvetovom priemysle; v tomto zmysle zdôrazňuje, že energetická transformácia sa bude musieť realizovať na základe komplexného prístupu, v rámci ktorého sa budú riešiť energetické aspekty spolu so sociálnymi, priemyselnými, územnými, environmentálnymi a kultúrnymi aspektmi a zohľadňovať osobitosti každého regiónu a najmä tých najzraniteľnejších, ako sú regióny s intenzívnym využívaním uhlia a vysokými emisiami oxidu uhličitého, ostrovy a najvzdialenejšie regióny;

26. pripomína, že osobitná pozornosť by sa mala venovať regiónom s izolovanými energetickými systémami s vysokým potenciálom pre obnoviteľné zdroje, pre ktoré ešte nie sú k dispozícii inovatívne technologické riešenia umožňujúce prepojenie;

27. opakuje, že hoci inovácie zohrávajú kľúčovú úlohu pri rozvoji udržateľnejšej a odolnejšej EÚ, na trhu je už k dispozícii široká škála technických riešení pre nákladovo efektívnu klimaticky neutrálnu Európu, ktoré by sa mali využívať, – napríklad štúdie ukazujú, že so súčasnými technológiami možno v prepojenom energetickom systéme znížiť emisie CO₂ o 86 % ⁽¹⁾; požaduje ďalšie úsilie pri výskume a vývoji v tejto oblasti; zdôrazňuje, že tieto riešenia a najlepšie postupy by mali byť pre miestne a regionálne samosprávy ľahko dostupné prostredníctvom klimatického paktu, aby sa podporilo partnerské učenie a spolupráca v rámci celej EÚ;

28. zdôrazňuje, že miestne a regionálne samosprávy čelia viacerým prekážkam súvisiacim s nedostatkom finančných a ľudských zdrojov, ako aj s existujúcimi politikami, nariadeniami a organizačnými štruktúrami. Súdržné, stabilné a predvídateľné regulačné rámce, zjednodušenie mechanizmov súvisiacich s prípravou projektov, budovanie kapacít a špecificky prispôbená technická pomoc by pomohli miestnym a regionálnym samosprávam zabezpečiť investície do ambiciózných projektov a navrhovať financovateľné projekty;

Urýchlenie zelenej obnovy Európy poskytnutím vhodných mandátov a finančných prostriedkov na vykonávanie zelenej dohody v praxi

29. sa domnieva, že obnova po pandémie COVID-19 je výzvou, ktorú treba riešiť prostredníctvom systematickej stratégie, poskytujúcej investície a podporu pre udržateľnejšiu cestu pre Európu, a jej presadzovanie, a najmä pre odvážne opatrenia miestnych a regionálnych samospráv na zmiernenie negatívnych sociálno-ekonomických dôsledkov krízy; je presvedčený, že nástroj obnovy Next Generation EU ⁽¹²⁾, a najmä vyčlenenie 37 % jeho rozpočtu vo výške 750 miliárd EUR na splnenie cieľov zelenej dohody a vyšší cieľ VFR pre opatrenia súvisiace s klímou nasmerujú EÚ na správnu cestu k realizácii jej cieľov v oblasti klímy;

30. víta, že z Fondu na spravodlivú transformáciu sa bude môcť podporovať rekvifikácia pracovníkov zvýšením ponuky vzdelávania a odborného vzdelávania a prípravy (OVP), čím sa pomôže vytvárať nové hospodárske príležitosti a podporí sa sociálna spravodlivosť a odolnosť, a to najmä v zraniteľných regiónoch vrátane regiónov s nedostatočnou diverzifikáciou výroby; zdôrazňuje význam podpory zručností zamestnancov, ktoré sú potrebné pre zelenú dohodu, v rámci európskeho programu v oblasti zručností pre udržateľnú konkurencieschopnosť, sociálnu spravodlivosť a odolnosť s využitím Paktu EÚ pre zručnosti a európskych partnerstiev v oblasti zručností a posilňovaním vzdelávania a zvyšovania informovanosti s cieľom podporiť zmenu správania smerom k udržateľnejším návykom, ktoré minimalizujú vplyv na životné prostredie;

31. žiada, aby sa financovanie zosúladiť s politikou súdržnosti na roky 2021 – 2027 s cieľom posilniť operačné programy a ekologizáciu týchto hospodárstiev; zdôrazňuje význam EFRR a nového nástroja obnovy pre vykonávanie zelenej dohody;

⁽¹⁾ Scenár podľa štúdie *Heat Roadmap Europe 2050* v porovnaní s rokom 1990, *Quantifying the Impact of Low-carbon Heating and Cooling Roadmaps* (dostupné v angličtine).

⁽¹²⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/ip_20_940.

32. vyzýva inštitúcie EÚ, aby uplatňovali zásady partnerstva a viacúrovňového riadenia, zohľadnili silný miestny a regionálny rozmer a zaistili povinné zapojenie miestnych a regionálnych samospráv do vypracúvania plánov podpory obnovy⁽¹³⁾ a odolnosti a zároveň umožnili inkluzívny, prístupný a transparentný proces na všetkých úrovniach;

33. vyzýva inštitúcie a členské štáty, aby vytvorili lepšie fiškálne rámce a bezodkladne ukončili poskytovanie dotácií na fosílna palivá s cieľom vytvoriť rovnaké podmienky pre energiu z obnoviteľných zdrojov, podnietiť zmenu správania a vytvoriť zdroje na podporu spravodlivej transformácie; zdôrazňuje, že je potrebné zaistiť udržateľný prechod, ktorý dokáže podporiť sociálnu a hospodársku súdržnosť;

34. sa domnieva, že hoci miestne a regionálne samosprávy majú obmedzenú schopnosť vytvárať príjmy do svojho rozpočtu prostredníctvom miestnych daní a poplatkov, zodpovedajú za 65 % verejných investícií v oblasti klímy a životného prostredia, pričom budú zároveň v nasledujúcich rokoch naďalej pociťovať výrazný vplyv krízy spôsobenej ochorením COVID-19 na svoje financie a fungovanie; žiada preto, aby mali priamy prístup k financovaniu na európskej úrovni a vyzýva, aby sa prijali koordinované programy na všetkých úrovniach riadenia, a najmä investičné plány na podporu zelenej dohody a plánov podpory odolnosti a obnovy;

35. opakovane vyzýva na zníženie byrokracie a zjednodušenie mechanizmov súvisiacich s prípravou projektov a zapojením do iniciatív zameraných na budovanie kapacít miestnych a regionálnych samospráv a víta záväzok Komisie zlepšiť usmernenia v oblasti regulácie s cieľom riešiť otázky udržateľnosti a inovácie;

36. uznáva využívanie zeleného rozpočtovania⁽¹⁴⁾ ako účinného nástroja tvorby rozpočtovej politiky s cieľom pomôcť posúdiť a stimulovať zlepšenia pri zosúlaďovaní vnútroštátnych výdavkov a výdavkov nižších úrovní verejnej správy⁽¹⁵⁾, príjmových procesov a pridelovania zdrojov na ciele v oblasti životného prostredia a udržateľného rozvoja;

37. zdôrazňuje význam zapojenia miestnych a regionálnych samospráv do definovania taxonómie EÚ s cieľom lepšie identifikovať investície prispôbené zmene klímy a udržateľnosti; kritériá a riadenie tejto taxonómie by mali zlepšiť udržateľnosť investícií bez zvýšenia administratívnej záťaže a bez toho, aby odrádzali od investícií; miestne a regionálne samosprávy stále čelia značným prekážkam pri získavaní odborných znalostí potrebných na rozvoj financovateľných projektov a prístup k investíciám stredného až veľkého rozsahu⁽¹⁶⁾;

38. víta postupné zvyšovanie financovania opatrení zameraných na klímu a environmentálnu udržateľnosť zo strany Európskej investičnej banky (EIB) a európskej klimatickej banky; zároveň opakovane žiada, aby sa ďalej poskytovala prispôbená technická pomoc miestnym a regionálnym samosprávam; vyzýva EIB a Európsku komisiu, aby posilnili prístup miestnych a regionálnych samospráv k programom a podpore vypracúvania financovateľných projektov vrátane projektov menšieho rozsahu, a to spájaním projektov menšieho rozsahu s cieľom vytvoriť potrebné úspory z rozsahu;

39. zdôrazňuje potrebu posilniť kapacitu miestnych a regionálnych samospráv prilákať a mobilizovať súkromné financovanie prostredníctvom nástrojov, ako sú zelené dlhopisy, kapitálové fondy a mechanizmy na združovanie financovania s cieľom podporiť zelenú obnovu; víta cieľ nástroja EÚ *City Facility* vybudovať významnú databázu investičných projektov v oblasti energie z udržateľných zdrojov a budovať kapacity miestnych a regionálnych samospráv, pokiaľ ide o prístup k nástrojom, ako sú európske štrukturálne a investičné fondy, a pomoc pri vypracúvaní projektov v rámci programu Horizont 2020; nabáda na rozšírenie a opakovanie iniciatív „jednotného kontaktného miesta“, ktoré môžu poskytnúť technické posúdenie, podporu pri postupoch verejného obstarávania a informácie pre miestne a regionálne samosprávy o možnostiach financovania; podporuje verejno-súkromné partnerstvá a ďalšie kombinované financovanie medzi EŠIF a inými programami, ako je Horizont Európa;

⁽¹³⁾ Plán obnovy pre Európu v reakcii na pandémiu COVID-19: Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti a Nástroj technickej pomoci (COR-2020-03381) (Ú. v. EÚ C 440, 18.12.2020, s.160).

⁽¹⁴⁾ <http://www.oecd.org/environment/green-budgeting/OECD-Green-Budgeting-Framework-Highlights.pdf>.

⁽¹⁵⁾ EcoBudget.

⁽¹⁶⁾ Vykonávanie Parížskej dohody prostredníctvom inovatívnej a udržateľnej transformácie energetiky na regionálnej a miestnej úrovni (COR-2019-00617) (Ú. v. EÚ C 39, 5.2.2020, s. 72).

40. zdôrazňuje potrebu nasmerovať finančnú podporu na výskum a inovácie, ktoré reagujú na zistené miestne potreby, a víta nedávnny výzvu v rámci zelenej dohody financovaných z programu Horizont 2020 zameranú na podporu miest a regiónov; zdôrazňuje potrebu inovácií a technológií, ktoré poskytujú potrebné a relevantné informácie pre lepšie plánovanie, rozhodovanie, riadenie a monitorovanie; zdôrazňuje význam postupov zeleného verejného obstarávania pri začleňovaní udržateľných inovácií, technológií a služieb;

Posúdenie vplyvu a monitorovanie výsledkov s cieľom posilniť budúce opatrenia na všetkých úrovniach

41. zdôrazňuje potrebu vytvoriť súbor ukazovateľov na posúdenie a monitorovanie pokroku v súvislosti so zelenou dohodou v oblasti právnych predpisov, politík a financovania na regionálnej, metropolitnej a miestnej úrovni; navrhuje vypracovať európsky regionálny prehľad s jasnými, cielenými a pre používateľa jednoduchými ukazovateľmi na meranie a monitorovanie vplyvu zelenej dohody ako nástroj na podporu obnovy a odolnosti, jasne vymedziť sociálno-ekonomické a environmentálne ukazovatele na meranie vplyvu mnohých vznikajúcich miestnych zelených dohôd, poskytnúť prehľad doplnkových politík a opatrení, sledovať prístup k financovaniu a finančným tokom na regionálnej a nižšej úrovni verejnej správy a pomôcť pri prehodnocovaní, prijímaní informovaných rozhodnutí a hodnotení vplyvu opatrení prijatých na dosiahnutie cieľov zelenej obnovy, klimatickej neutrality a sociálno-ekonomického rozvoja;

42. zdôrazňuje, že efektívne a zmysluplné monitorovanie pokroku prostredníctvom európskeho regionálneho prehľadu závisí od vhodných mandátov a nepretržitého a koherentného príspevku miestnych a regionálnych samospráv k vypracovaniu, zavádzaniu a vykonávaniu týchto plánov, čo umožní skutočne nákladovo efektívny prístup k doplnkovým opatreniam na všetkých úrovniach; poukazuje na to, že miestne a regionálne samosprávy stále čelia značným výzvam v oblasti zberu údajov vrátane nejednotných regulačných rámcov a chýbajúcich mandátov, kapacít a zdrojov; domnieva sa, že je nevyhnutné zosúladiť, prepojiť a zefektívniť monitorovacie rámce a ukazovatele existujúcich iniciatív, aby sa zabránilo zdvojovaniu úsilia a aby sa využili existujúce metodiky a prístupy;

43. požaduje konzistentný základ pre monitorovanie vplyvov činností a opatrení založený na spoľahlivých vedeckých údajoch a zameraný na sledovanie pokroku pri plnení cieľov udržateľného rozvoja a Parížskej dohody; zdôrazňuje, že medzinárodné normy, ako je TC 268 v rámci cieľa Udržateľné mestá a sídla a údaje zozbierané prostredníctvom vesmírnych technológií, môžu pomôcť monitorovať výkonnosť a byť príkladom pre takýto regionálny prehľad;

44. poukazuje na to, že európsky regionálny prehľad bude slúžiť ako nástroj na získavanie poznatkov a pomôže zohľadniť rozmanitosť potrieb a kontextu miestnych a regionálnych samospráv v celej Európe, pričom bude podporovať identifikáciu a využívanie najlepších postupov podľa spoločných a transparentných kritérií vrátane finančne zabezpečených pilotných akcií na miestnej a nižšej ako celoštátnej úrovni;

45. zdôrazňuje, že európsky regionálny prehľad by mal zároveň podporovať monitorovanie plánov obnovy v zraniteľných oblastiach, ako sú horské, ostrovné a najvzdialenejšie regióny, a v menej rozvinutých regiónoch alebo v regiónoch s menej diverzifikovanou výrobou; opakuje výzvu na zriadenie európskeho strediska pre monitorovanie klimatickej neutrality v snahe prispieť k plneniu vnútroštátnych ohlasovacích povinností v rámci riadenia energetickej únie a pomôcť pri mapovaní a monitorovaní týchto zraniteľných miest. Okrem toho je potrebné vykonať aj aktualizáciu zručností v rámci Panorámy zručností EÚ. Cieľom je zosúladiť zavádzanie udržateľných politík s rastom zručností na vytváranie nadčasových kvalitných pracovných miest v najzraniteľnejších a menej rozvinutých regiónoch alebo v regiónoch s menej diverzifikovanou výrobou a uľahčiť účinnú výmenu najlepších postupov aj na základe existujúcich kombinovaných ukazovateľov a prípadne ďalších ukazovateľov, ktoré treba ešte určiť⁽¹⁷⁾.

V Bruseli 10. decembra 2020

Predseda
Európskeho výboru regiónov
Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽¹⁷⁾ Čistá planéta pre všetkých – Európska dlhodobá európska strategická vízia pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo (COR-2018-05736) (Ú. v. EÚ C 404, 29.11.2019, s. 58).